

tuellt ha efterträtt den tidigare redaktören A Kringlund redan fr o m 1943:9; nr 9 och 10 saknar redaktionella uppgifter. S var dessutom ansvarig utgivare för tidskriften 1943, nr 1–1955, nr 2. Tidskriften upphörde därefter och införlivades av Vår bostad, men återkom i annan form redan året därpå, då utan att redigeras av S.]

Källor o litt: P Billing o M Stigendal, Malmö: vår stad (Socialdemokraternas samhälle: SAP och Sverige under 100 år, 1989); Bostaden: organ för Malmö hyresgästförening, specialnr april 1982; E Eriksson, Omöjligt finns inte: ABF Malmö 75 år (1995); Forum final!, ed L-G Oredsson (1995); Malmö stads historia, 8, ed O Bjurling (1994); P-M Ristilampi, Rosengård och den svarta poesin (1994); O Svenning, Lojaliteter: min far(s) (1995); dens, Malmö: paradoxernas stad (1998); Väv 1966. – Far till staden, dokumentärfilm av Magnus Gertten (2001).

Olle Svenning

Svenningsen, Nils Widner, f 26 maj 1934 i Esbjerg, Vor Frelzers, Danmark, d 30 jan 1998 i Lund, S:t Hans. Föräldrar: överkirurgen Olaf Knut S o Karin Widner. Studentex vid Esbjerg statsskole 23 juni 52, inskr vid univ i Khvn ht 52, fyllnadsprövn för sv gymnasiekompetens, inskr vid LU 1 sept 53, med kand där 20 febr 56, tjänstgjorde i perioder som extra läk, tf underläk o tf amanuens vid Lunds lasarett april 58–juli 59, vid Helsingborgs lasarets med klinik jan–aug 60 o mars 61–mars 62, med lic vid LU 11 febr 61, leg läk 14 febr 61, underläk vid Helsingborgs lasarets barnklinik 26 juni 61–31 mars 62, tf underläk vid Lunds lasarets barnklinik 1 april–20 okt 62, underläk vid Helsingborgs lasarets barnklinik 1 jan 63–31 dec 67, klin amanuens vid Lunds lasarets barnklinik 1 april 67–31 jan 71, underläk vid dess infektionsklinik 24 aug 70–12 april 71, underläk vid dess barnklinik 13 april 71–30 juni 73, specialistkompetens i barnaålderns invärtes sjukdomar 30 april 71, bitr överläk vid Lunds lasarets barnklinik 15 maj 73–1 maj 85, med dr vid LU 13 maj 74, doc i pediatrik 10 okt 74, klinisk lärare vid Lunds lasarets barnklinik i perioder 22 jan 79–1 juni 80, tf prof i pediatrik vid LU 13 sept 82–22 jan 84, klinisk lärare vid Lunds lasarets barnklinik 8 okt 84–1 maj 85, bitr överläk där maj 85, prof

i pediatrik, särskilt nyföddhetsperiodens sjukdomar, vid LU samt överläk vid Lunds lasarets barnklinik 1 jan 86, klinikchef o chefsöverläk där (från 93 Universitetssjukhuset i Lund) 90–96.

G 4 juni 1960 i Kristianstad m Barbro Christina Elisabet Hasselgren, f 13 april 1933 där, d 30 sept 2003 i Lund, Domk, dotter till l:e stadsläkaren Karl Johnny Harald H o Anna Elisabet Thorsén.

Nils S var bördig från Esbjerg i Danmark, där hans far var läkare. Familjen hade dock starka band till Sverige och i hemmet talades svenska. Morfadern Nils Widner var präst, grundare av svenska församlingen i Köpenhamn, småningom pastor primarius och överhovpredikant i Stockholm; farfadern Anders S var verksam inom Alfa-Laval i Sverige och Danmark. En farbror och namne till S var Danmarks ambassadör i Stockholm under åren efter andra världskriget.

Efter studentexamen från latinlinjen började S läsa medicin i Köpenhamn, men misslyckades vid den första viktiga tentamen. Han valde då att komplettera sina gymnasiebetyg i Malmö och fick sedan dispens, vilket krävdes för utländsk medborgare, att få genomgå läkarutbildning i Sverige. S inskrevs vid Lunds universitet och blev färdig läkare 1961.

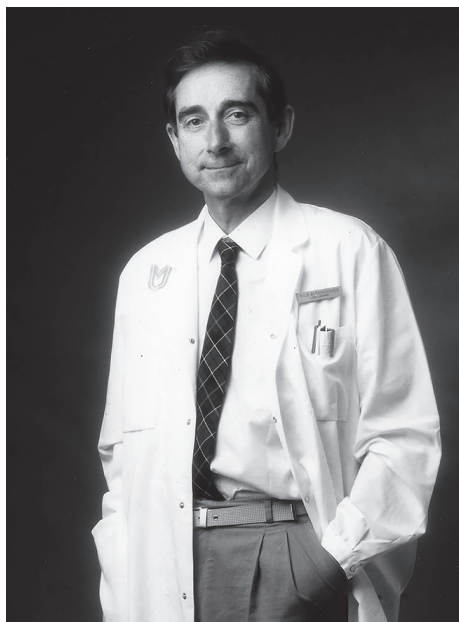
S valde pediatriken som sin specialitet och var – bortsett från några tidiga tjänstgöringsår i Helsingborg – barnkliniken i Lund trogen i över trettio år. Hans intresse kom snabbt att koncentreras på vården av nyfödda. När S på 60-talet kom in i sjukvården var det medicinska omhändertagandet av sjuka nyfödda eller prematura barn fortfarande outvecklat och det fanns många haltande organisatoriska lösningar. Det kom att bli S:s livsuppgift att från grunden reformera denna vård. Han fick successivt möjlighet att göra detta på en särskild enhet inom barnkliniken, med vilken även den neonatala intensivvården integrerades. Sedermera en av landets första professorer i neonatalmedicin byggde han i Lund upp en verksamhet som präglades av två grundlinjer: ett praktiskt kliniskt omhändertagande baserat på erkända fysiologiska principer och vetenskapliga studier kombinerat med en sant humanistisk livshållning, som inne-

bar att se till nyfödda barns fysiska och psykiska välbefinnande, ge familjen en plats på avdelningen och lyfta fram föräldrarna som de viktigaste personerna för barnet.

Tidigt började S publicera sig vetenskapligt och redan före disputationen 1974 hade han ett drygt 20-tal arbeten i tryck, spännande över ett brett medicinskt fält: från infektioner och metabolism till andningsproblem, neurologiska studier och genetik. I avhandlingen studerades mycket noggrant olika aspekter av det nyfödda barnets njurfunktion – glomerulusfiltrationen (processen vid vilken primärurin bildas), regleringen av syra-bas-jämvikten och njurens förmåga att koncentrera urinen. Incitamentet var att studera mekanismerna bakom sk senmetabolisk acidosis, den metabola störning som kan uppträda hos för tidigt födda. S kunde visa att störningen hängde samman med njurens mognadsgrad, men också att kostens sammansättning var av betydelse. Studierna var pionjärarbeten och blev flitigt citerade. S fortsatte senare njurfunktionsstudierna även i andra patientgrupper.

Under många år var omhändertagandet av barn med asfyxi (andningssvårigheter) en huvudinriktning i S:s arbete med att utveckla neonatalvården, samtidigt som han i egenskap av forskare angrep området ur olika synvinklar. Olika behandlingsformer utvärderades, vilket bl a ledde till utvecklandet av en speciellt konstruerad ansiktsmask för behandling med övertrycksandning (CPAP). I början av 80-talet ägnade sig S åt studier av barn med hyalinmembransjukdom, en respiratorisk sjukdom hos i synnerhet för tidigt födda, och värdet av surfaktanter (ett ytspänningsminskande ämne i lungorna) vid detta tillstånd. Lungmekaniken hos respiratorbehandlade nyfödda undersöktes i flera studier. S deltog aktivt i arbetet i Medicinska forskningsrådets planeringsgrupp "Andningsinsufficiens hos nyfödda", vilket resulterade i ett nationellt handlingsprogram. Viktigt var att S också följde upp asfyktiska barn i omfattande långtidsstudier, särskilt med hänsyn till utveckling av lungfunktion, neurologiska symtom och psykosociala förändringar.

I samarbete med mikrobiologer och obstetrik studerade S problem kring infek-

NILS W SVENNINGSSEN
Privat ägo

tioner uppkomna i den perinatale fasen (före, under och efter förlossningen), särskilt sådana med beta-streptokocker. Barn till mödrar som var bärare av dessa bakterier drabbades ofta av lunginflammation och andningssvårigheter. Här utvecklade S och hans medarbetare ett preventionsprogram och gjorde också studier av olika antibiotikas värde i sammanhanget.

Neurologiska komplikationer, såsom kramper och intrakraniella blödningar, utgör fruktade komplikationer under intensivvård av prematura barn. På den av S ledda vårdavdelningen använde man sig tidigt av en typ av kontinuerlig förenklad elektroencefalografisk övervakning, "cerebral function monitoring" (CFM), av prematura och asfyktiska barn. Målsättningen var att spåra dold kramphenägenhet, och efter hand tillkom också allt bättre behandlingsmetoder.

Genomgående i S:s verksamhet var strävan att med hjälp av prospektivt upplagda långtidsstudier följa barn som fötts för tidigt eller haft en komplicerad neonatal period med hänsyn till organutveckling, kompli-

kationer och psykosocial anpassning. Genom att jämföra resultaten från olika tidsperioder blev det möjligt att visa på vilken betydelse den successivt förbättrade vården haft för dessa kategorier. Till den uppföljningsmottagning som S startade redan på 70-talet knöts även den speciellt för barnintensivvården anställda psykologen, som också i andra sammanhang fanns tillgänglig som en resurs för föräldrarna.

S lade stor vikt att skapa av en trygg miljö för nyfödda i behov av intensivvårdsinsatser, något som kräver ett mycket nära samarbete mellan läkare, vårdpersonal och föräldrar. Intensivvård innebär alltid mycket apparatur, tekniska överväganden och inblandad personal och individen hamnar lätt i skymundan. S var angelägen om att det trots alla insatser skulle vara lugnt, tyst och varmt runt det lilla barnet. Flera medarbetare har vittnat om hans förmåga att stillsamt och insiktsfullt hantera också det psykologiska samspelet med föräldrarna och han vann den största uppskattning hos dessa.

Lägger man samman S:s insatser finns egentligen inga spektakulära landvinningar i sjukdomsförståelse eller behandling att notera. Styrkan hos S var att han förmådde integrera fysiologiska principer, vetenskapliga studier – egna och andras – och en humanistisk vård i ett helhetskoncept, där stora koordinerade vårdinsatser gjordes i det akuta skedet men där det också ingick ett stort ansvar för uppföljning av vårdens långtidseffekter, liksom av barnens utveckling med hänsyn till deras respektive förutsättningar. S hade en mästerlig förmåga att hålla ihop stora undersökningsmaterial. Han följde dem noggrant och publicerade detaljerade långtidsrapporter.

Långt ifrån den förste i landet att intressera sig för nyföddhetsproblematiken skapade S dock i Lund det koncept för integrerad vård och långtidsuppföljning som gjorde honom till portalfiguren inom svensk neonatologi under flera decennier. Arbetet med att utveckla behandlingsmetoder hade inletts i en tid då många ifrågasatte värdet i att lägga resurser på detta, men Malmöhus läns landsting uppmärksammade hans gärning och gav honom 1994 sitt stora pris för att ha "utvecklat en särskild 'Lundamodell'

för intensivvård av för tidigt födda, där stor vikt läggs vid omhändertagandet av hela familjen".

Tidigt under sin bana kom S i kontakt med turkiska kolleger. Initialt skedde det – på ett för S karakteristiskt sätt – i samband med en semesterresa i Turkiet. Han besökte det lokala sjukhusets neonatalavdelning och fann att man för tillfället saknade läkare varvid han ställde sina tjänster till förfogande utan ersättning. Ur de fortsatta kontakterna med turkiska neonatologer växte ett mångårigt samarbete, där S under vissa perioder t o m arbetade i Turkiet. Han lärde sig turkiska och hade flera turkiska doktorander på kliniken i Istanbul. Han såg det som en viktig uppgift att introducera moderna omhändertagandeprinciper i den då mindre utvecklade neonatalvården i landet. S var engagerad också i andra internationella samarbeten och EU-projekt och utvecklade med åren ett omfattande kontaktnät som spände över Norden, England, Kanada och USA.

S tyckte mycket om att resa, att se nya miljöer och utbyta erfarenheter med kolleger från andra länder. Något som påverkade honom djupt var att ha sett följderna av andra världskriget på nära håll. Efter krigsslutet besökte han det delvis ödelagda Hamburg och behöll sedan livet igenom en strävan att hjälpa människor i utsatta länder. Han engagerade sig för kolleger i bl a Östtyskland och Tjeckoslovakien och tog med sig sina studenter på studieresor i flera av dessa länder.

S var hängiven sitt arbete och förverkligandet av sina visioner, och hans arbetsdag kom att innehålla mycket mer än åtta timmar. Han var en försynt och ödmjuk läkare och forskare och den kliniska verksamheten var hans livsluft. Som lärare för såväl medicine studenter som blivande sjuksköterskor byggde han upp en omfattande undervisningserfarenhet. Under en period i början av 90-talet tog S också, om än motvilligt, på sig uppgiften som verksamhetschef för den samlade barnsjukvården i Lund. Uppdraget tyngde honom dock. Det hände allt oftare att han längtade bort från ekonomiska och administrativa åligganden till den konkreta vårdverksamheten i Turkiet, och det är möjligt att han umgicks med

tankar på att flytta dit efter pensioneringen.

Efter S:s bortgång skapades med insamlade medel en forskningsfond, Nils W Svenningsens stiftelse för prematurforskning, som verkade under ett drygt decennium. Dess medel överfördes 2013 som en donation till Lilla barnets fond för forskning om nyfödda.

Bror till S var *Anders Widner S* (1937–2008), prästvigd i Skara 1962 och efter tjänstgöring på olika platser i framför allt Skåne slutligen domprost i Lund 1993–2002. Anders S var en framstående liturg och predikant, och ägnade sig under en tid efter sin pensionering åt att undervisa i just homiletik vid pastoralinstitutet i Lund. Liksom sin bror uppvuxen i Danmark hade S erfarenheter från både dansk och svensk kyrklighet, vilket kom till uttryck i det årliga konvent för präster från bägge sidor av sundet som han själv tagit initiativ till. S var från 2000 ålderman i Sankt Knuts gille i Lund, och även inom detta område utvecklade han livaktiga danska kontakter.

Handl:ar efter S (korrespondens o stort antal klipp) hos Olaf Svenningsen, Odense, Danmark.

Tryckta arbeten (egna verk): Postnatal development of renal acid-base regulation and concentration capacity in early infancy. Clinical studies in normal and asphyxiated neonates. [Akad avh (sammanfattning) LU.] Lund 1974. 40 s, diagr, tab. [Härtill sex uppsatser.]

Tryckta arbeten (bidrag): Som källa för uppgifter om S:s verksamhet har bl a använts följande bidrag: Neonatal intensive care. When and where is it justified? (International journal of technology assessment in health care, vol 8, 1992, s 457–468, ill). – S:s bidrag i övrigt har ej efterforskat, men det kan noteras att vid sökning i PubMed våren 2016 påträffades 44 artiklar med honom som (med)författare. Dessa poster avser perioden 1967–2001, varav de sista artiklarna publicerades postumt 1999 och 2001.

Källor o litt: Kansliet, inskrivn:matr 1930–1964 (D 2:5 o F 1 aa:64) o Kansli M, ansökn:handl:ar o sakk:utlåtande (F 1 fa: 15), båda i LU:s arkiv.

G Blennow o L Holmberg, Nils W Svenningsen (Sydsvenska Dagbladet 2 febr 1998); dens, Nyfödda hans livsuppgift (DN 9 febr 1998); Vägen hit: källor till kunskap och utveckling: tankar och betraktelser av emeriti 2008 (2008), s 36. – Fantastisk donation från Nils W Svenningsens stiftelse för prematurforskning (www.lillabarnet.se, 2016-09-10). – Muntl

meddel från Olaf Svenningsen, Odense, Ingemar Kjellmer, Gbg, o Lena Hellström Westas, Uppsala. – Anders S: Nekr:er i Sydsvenska Dagbladet 3 maj, 11 maj o 18 maj 2008.

Jan Westin
med bidrag av *Lena Milton* (Anders S)

Sveno Jacobi (*Sven Jakobsson*), d trol strax före 22 aug 1554 (E 5702). Fader: Jacob Ingemarsson. Inskr vid univ i Rostock 13 apr 08, baccalaureus in artibus där 14 aug 08, kanik i Skara senast 14, kansler hos biskop Vincentius möjl senast 16, kungl kansler periodvis april 24–aug 27, domprost i Skara 23 aug 27, förordnad att i biskops ställe förestå Skara stift 12 juni 29, vald biskop där utan förlust av domprostämbetet jan el febr 30, vigd i Strängnäs 27 aug 31, v kansler i regementsrådet för Västergötland 40, fräntagen stiftsföreståndarskapet 44, slutgiltigt 47, kvarstod dock som domprost, föreståndare för Skara hospital 24 apr 50.

Uppgifterna om S:s tidiga år är knappa. Fadern tillhörde på modernet en släkt Kade eller Kate med egendomar i Västergötland, möjligen lågfrälse. Efter denna hade S arvejord. Hans eget sigill tyder på ett ofrälse ursprung. Förmodandet i äldre litteratur att han stammade från Skänninge är tveklöst.

På ett bokknäppe, sannolikt graverat i Rostock 1508, kallar sig S kanik. Samma år immatrikulerades han vid universitetet i Rostock och promoverades kort därefter till baccalaureus. Han kallades senare magister, men om han vunnit denna grad är oklart; påståenden att han skulle ha studerat i Köln eller Louvain är gissningar. 1509 var S i vilket fall som helst åter i Skara, där han mottog en bibel ur domkyrkans bibliotek.

Att S ägnat sig åt humanistiska studier, framgår bl a av ett antal latinska dikter om de danska härjningarna av Skara 1511 och 1520, om en eldsvåda i Varnhems kloster 1513 samt några sorgedikt. Dikterna har trots antika reminiscenser huvudsakligen medeltidslatinska drag (Öberg). En gravsång från 1541 har även bevarats.

S skrev 1511–20 flera brev för biskopen